

Sygn. akt III PK 145/19

POSTANOWIENIE

Dnia 24 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa J. M.

przeciwko M. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S., M. Spółce Jawnej w S.

o ustalenie istnienia stosunku pracy,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 24 listopada 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S.

z dnia 5 kwietnia 2019 r., sygn. akt VI Pa (...),

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

II. oddala wniosek pełnomocnika pozwanych o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

J. M. wniósł przeciwko M. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S. oraz M. Spółce Jawnej w S. o ustalenie istnienia stosunku pracy. Sąd Rejonowy w S., wyrokiem z dnia 31 grudnia 2018 r., oddalił powództwo.

Sąd Okręgowy w S., wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2019 r., oddalił apelację powoda od powyższego wyroku.

Powód zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego skargą kasacyjną, zarzucając:

(-) naruszenie przepisów postępowania skutkujące nieważnością postępowania przed Sądem drugiej instancji, a mianowicie art. 379 pkt 2 k.p.c.,

przez nienależyte umocowanego pełnomocnika strony pozwanej tj. M. s.j. w S.;

(-) naruszenie przepisów postępowania mogącego mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

a. art. 378 § 1 w związku z art. 386 § 2 i w związku z art. 379 pkt 2 k.p.c., przez jego niezastosowanie przez Sąd drugiej instancji, mimo że postępowanie przed Sądem pierwszej instancji było dotknięte nieważnością postępowania z tego powodu, że pełnomocnik pozwanej M. s.j. w S. nie był należycie umocowany,

b. art. 378 § 1 w związku z art. 386 § 2 i w związku z art. 379 pkt 2 k.p.c., przez jego niezastosowanie przez Sąd drugiej instancji, mimo że postępowanie przed sądem pierwszej instancji było dotknięte nieważnością postępowania z tego powodu, że pełnomocnik powoda J. M. był nienależycie umocowany odnośnie do M. s.j. w S.

c. naruszenie art. 381 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. w związku z art. 245 k.p.c. w związku 391 k.p.c., polegające na nieprzeprowadzeniu przez Sąd drugiej instancji uzupełniającego postępowania dowodowego przez nierozpoznanie wniosku o przeprowadzenie dowodu z dokumentu, tj. maili z dnia 4 lipca 2008 r., z dnia 18 września 2008 r. i dnia 24 lipca 2008 r., wykazujących, że powód w lipcu pracował pod kierownictwem M. T., oraz niepodania przyczyn niedopuszczenia tego dowodu,

d. naruszenie art. 217 § 1 k.p.c. w związku 391 k.p.c., przez nierozpatrzenie wniosku powoda co do nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji,

e. naruszenie art. 217 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c., przez nierozpatrzenie wniosku powoda co do naruszenia prawa procesowego, tj. art. 98 k.p.c. w związku z § 9 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265, w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia apelacji), polegającego na orzekaniu o kosztach zastępstwa procesowego z ich naruszeniem bądź pominięciem, konsekwencją czego było wadliwe uznanie, że stawka minimalna wynagrodzenia pełnomocnika w sprawie o ustalenie istnienia stosunku pracy, przy wartości przedmiotu 10 189 zł, powinna wynosić 3.600 zł zamiast 120 zł i pominięcie, że sprawa o ustalenie istnienia stosunku pracy jest sprawą o prawo

majątkowe co do zasady, to jednak w rozstrzyganym stanie faktycznym powód nie dochodził roszczeń majątkowych tylko samego ustalenia istnienia stosunku pracy, a po drugie sprawy z zakresu prawa pracy są objęte § 9 powyższego rozporządzenia. „Jak również błędne nie zastosowanie powyższego przepisu przez Sąd I instancji i nie rozstrzygnięcie wniosku w tym zakresie przez Sąd Okręgowy”.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁴ § 2 k.p.c. w związku z art. 398⁹ § 1 pkt. 3 i 4 k.p.c., wskazując, iż skarga jest uzasadniona, ponieważ:

1) zaskarżony wyrok został wydany w warunkach nieważności postępowania - z naruszeniem art. 379 pkt 2 w związku z art. 89 § 1 i art. 132 § 1 k.p.c.,

2) zaskarżony wyrok został wydany w warunkach nieważności postępowania - z naruszeniem art. 379 pkt. 2 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. oraz 386 § 2 k.p.c.,

3) w toku postępowania apelacyjnego i podejmowanych czynności decyzyjnych związanych z wydaniem zaskarżonego orzeczenia nie została zrealizowana funkcja rozpoznawcza, jak i kontrolna tego Sądu, a w szczególności dotycząca działania z urzędu w zakresie badania ważności postępowania, których założenia i istota zostały wyjaśnione w uchwałach składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - mających moc zasad prawnych - z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98 (OSNC 1999 nr 7-8, poz. 124) i z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07 (OSNC 2008 nr 6, poz. 56),

4) nieprzeprowadzenie zawnioskowanego dowodu na okoliczności mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i jeszcze niewyjaśnione stanowi naruszenie przepisu postępowania (art. 217 k.p.c.) i może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacji.

Według skarżącego, w sprawie występuje nieważność postępowania przed Sądem drugiej instancji oraz skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na nieuwzględnienie przez Sąd drugiej instancji nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji.

Skarżący twierdzi, że pełnomocnik radca prawny B. B. miał pełnomocnictwo do reprezentowania pozwanej M. Sp. z o.o. Podkreślił, że w dniu 27 marca 2017 r.

do postępowania przystąpił profesjonalny pełnomocnik powoda i na posiedzeniu 20 kwietnia 2017 r. wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanej M. „M.” s.j. w S.. Pierwszym pismem procesowym M. „M.” s.j. była odpowiedź na pozew sporządzona przez współnika spółki M. T.. Zgodnie z protokołem rozprawy, na kolejne posiedzenie stawiał się za pozwaną spółkę jawną M. T. wraz z pełnomocnikiem radcą prawnym B. B., pełnomocnik pozwanej wniosł o oddalenie powództwa. W protokole posiedzenia z 13 marca 2018 r. znowu wskazuje się na spółkę jawną M. T., który stawiał się z pełnomocnikiem. Pełnomocnictwo dla radcy prawnego nie zostało udzielone ustnie na posiedzeniu sądu ani też przedstawiciel spółki jawnej nie potwierdził czynności pełnomocnika. Na karcie 179 akt znajduje się odpis pełnomocnictwa udzielonego przez M. T. pełnomocnikowi radcy prawnemu B. B. do reprezentowania M. s.j., które prawdopodobnie zostało przesłane drogą faksową. Pełnomocnictwo to, po pierwsze, budzi wątpliwości formalne, skoro widnieje na nim nieczytelna data wystawienia a wszystko wskazuje na to, że pełnomocnik potwierdził za zgodność tego dokumentu z datą wsteczną. Po drugie, „złożenie pełnomocnictwa nie zostało poprzedzone pismem strony pozwanej, a także wbrew art. 89 § 1 zdanie 1 k.p.c., nie został dołączony odpis dla strony przeciwnej, podobnie jak wbrew art. 132 § 1 k.p.c., nie zostało doręczone stronie przeciwnej i nie zamieszczono oświadczenia o doręczeniu odpisu drugiej stronie, albo o jego nadaniu przesyłką poleconą”.

Pozwane M. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. oraz M. Spółka Jawna w S., po terminie wskazanym w art. 398⁷ § 1 k.p.c., wniosły pisma procesowe nazwane „odpowiedź na skargę kasacyjną”, w których zawarły wniosek o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego w razie odmowy przyjęcia skargi do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem kolejnej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest zwykłym środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element

interesu publicznego. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania przede wszystkim w celu ujednolicenia wykładni przepisów stosowanych przez sądy, wyjaśnienia istotnych kwestii prawnych dotychczas niewyjaśnionych w orzecznictwie oraz wyeliminowania orzeczeń oczywiście wadliwych i naruszających prawo. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W pierwszej kolejności podkreślić należy, że nie jest uzasadniony zarzut naruszenia art. 379 pkt 2 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. i 386 § 2 k.p.c. przez nieuwzględnienie nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji spowodowanej nienależytym umocowaniem pełnomocnika M. „M.” s.j. w S., a także a także zarzut nieważności postępowania przed Sądem drugiej instancji (art. 379 pkt 2 k.p.c.) z tej samej przyczyny.

W judykaturze i doktrynie przyjmuje się, że samo udzielenie pełnomocnictwa nie jest równoznaczne z jego pisemnym udokumentowaniem. Pojęcie "pełnomocnictwa", z jednej bowiem strony, oznacza pochodzące od mocodawcy umocowanie pełnomocnika do działania w imieniu mocodawcy, z drugiej zaś - dokument stwierdzający to umocowanie. Udzielenie pełnomocnictwa (rozumianego jako umocowanie) może nastąpić w dowolnej formie, ustnej lub pisemnej. Wymogiem skuteczności aktu udzielenia pełnomocnictwa i w konsekwencji podejmowania czynności procesowych przez pełnomocnika w imieniu mocodawcy jest wykazanie przed sądem tego umocowania odpowiednim dokumentem. W myśl art. 89 § 1 k.p.c., pełnomocnik obowiązany jest przy pierwszej czynności procesowej dołączyć do akt sprawy pełnomocnictwo (rozumiane jako dokument potwierdzający umocowanie) z podpisem mocodawcy lub wierzytelny odpis pełnomocnictwa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2006 r., I CZ 8/06, OSP 2006 nr 12, poz. 141; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2006 r., I PK 124/06, Monitor Prawa Pracy 2007 nr 5, poz. 256 i orzeczenia tam powołane). W rezultacie przyjmuje się, że dokument pełnomocnictwa i jego wydanie nie mają znaczenia konstytutywnego, gdyż taki charakter posiada samo

udzielenie umocowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2008 r., II PK 235/07, OSNP 2009 nr 15-16, poz. 198, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2008 r., II UK 75/08, LEX nr 785529, czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2011 r., I UK 78/11, LEX nr 1084699). Dokument pełnomocnictwa jest jednakże niezbędnym dowodem potwierdzającym istnienie umocowania pełnomocnika do działania w imieniu strony. Dowód ten nie podlega zastąpieniu żadnym innym środkiem dowodowym, gdyż wobec sądu i strony przeciwnej za pełnomocnika działającego z właściwym umocowaniem może uchodzić tylko osoba, która wykazała swe umocowanie odpowiednim dokumentem pełnomocnictwa (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2003 r., III CZP 54/03, Prokuratura i Prawo 2004 nr 4, poz. 33 oraz z dnia 23 marca 2006 r., II CZ 11/06, LEX nr 196611). Nie budzi wątpliwości, że brak należytego umocowania pełnomocnika strony w rozumieniu art. 379 pkt 2 k.p.c. dotyczy sytuacji, gdy w tym charakterze występowała osoba, która mogła być pełnomocnikiem, lecz nie została umocowana do działania w imieniu strony, bądź istniały braki w udzieleniu pełnomocnictwa (a nie w samym wydaniu dokumentu potwierdzającego umocowanie), między innymi, przez organ powołany do reprezentowania w procesie strony będącej osobą prawną (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2001 r., I PKN 266/00, OSNAPiUS 2002 nr 22, poz. 544) oraz sytuacji, gdy w charakterze pełnomocnika występowała osoba, która w ogóle pełnomocnikiem być nie mogła (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2001 r., I PKN 586/00, OSNP 2003 nr 14, poz. 335; uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 28 lipca 2004 r., III CZP 32/04, OSNC 2006 nr 1, poz. 2).

W niniejszej sprawie żadna z wymienionych wyżej przesłanek nie zachodzi. W istocie skarżący powołuje się nie na nienależyte umocowanie pełnomocnika, ale na wady formalne pełnomocnictwa – brak odpisu pełnomocnictwa dla strony przeciwnej, brak oświadczenia pełnomocnika o doręczeniu odpisu pełnomocnictwa stronie przeciwnej (*nota bene* wbrew treści protokołu rozprawy z dnia 4 czerwca 2018 r., wskazującej, że pełnomocnik pozwanego składa do akt dokument pełnomocnictwa, z którego wynika umocowanie do działania w niniejszej sprawie w imieniu M. s.j., który to dokument doręcza pełnomocnikowi powoda). Dalej idąc, jak wskazano wyżej, o nieważności postępowania decyduje wyłącznie nienależyte

umocowanie pełnomocnika, co wprost wynika z treści art. 379 pkt 2 k.p.c., w związku z tym pisemny akt pełnomocnictwa nie musi zawierać daty jego sporządzenia, a zatem nieczytelna data wystawienia pełnomocnictwa nie przemawia za tym, że pełnomocnictwa nie udzielono. Biorąc zaś pod uwagę przebieg postępowania, w czasie którego reprezentant zarówno M. Sp. z o.o., jak i M. „M.” s.j. stawał na rozprawach wraz z pełnomocnikiem radcą prawnym B. B., który składał oświadczenia w imieniu obu pozwanych (co odzwierciedla chociażby protokół rozprawy z dnia 4 czerwca 2018 r.), złożone do akt sprawy pełnomocnictwo odzwierciedla rzeczywisty stan rzeczy, tj. umocowanie pełnomocnika do działania także w imieniu mocodawcy M. s.j. W konsekwencji nie można uznać, że strona pozwana (M. s.j.) była nienależycie reprezentowana w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji.

Skarżący (powód) wskazuje także na okoliczność, że w trakcie postępowania przed Sądem pierwszej instancji powód J. M. nie udzielił pełnomocnictwa do działania w swoim imieniu w sporze w M. s.j. pełnomocnikowi, który reprezentował go w sprawie przeciwko M. sp. z o.o. Świadczy to jego zdaniem o tym, że postępowanie przed Sądem pierwszej instancji również i z tego powodu dotknięte było nieważnością z uwagi na niewłaściwą reprezentację. Pogląd ten jest oczywiście błędny.

Zgodnie z art. 91 pkt 1 k.p.c., pełnomocnictwo procesowe obejmuje z samego prawa umocowanie do wszystkich łączących się ze sprawą czynności procesowych, nie wyłączając powództwa wzajemnego, skargi o wznowienie postępowania i postępowania wywołanego ich wniesieniem, jako też wniesieniem interwencji głównej przeciwko mocodawcy. W uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2008 r. - zasady prawnej, III CZP 142/07 (OSNC 2008 nr 11, poz. 122) wyjaśniono znaczenie terminu „sprawa” występującego w art. 91 k.p.c. Wskazano, że bez wątplenia chodzi tu o „sprawę” w znaczeniu technicznopprocesowym; w tym sensie stanowi ją - jak powszechnie przyjmuje się w nauce prawa - zespół łączących się ze sprawą czynności procesowych stron i sądu rozpoczętych wniesieniem pozwu (wniosku), podejmowanych w celu merytorycznego rozstrzygnięcia o zasadności żądania objętego treścią pozwu (wniosku). Zatem pełnomocnictwo do występowania

„w sprawie” oznacza umocowanie pełnomocnika do reprezentowania mocodawcy wobec strony przeciwnej procesu, w tym nawet tej, której udział w sprawie wywołany został dopozwaniem (art. 194 k.p.c.) lub zapozwaniem (art. 195 k.p.c.). Inaczej rzecz ujmując, dopozwanie i zapozwanie nie wymaga od powoda odrębnego pełnomocnictwa do reprezentowania go wobec wstępującej do procesu nowej strony pozwanej.

Uwzględniając powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji. Wniosek pozwanych o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego został oddalony jako spóźniony (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2002 r., IV CKN 1071/00, OSNC 2003 nr 9, poz. 120, oraz z dnia 4 września 2002 r., I CKN 926/00, LEX nr 56911). Idąc śladem tych orzeczeń, należy przyjąć, że pismo wniesione po terminie wskazanym w art. 398⁷ § 1 nie wywołuje skutków odpowiedzi na skargę w zakresie kosztów postępowania wywołanego skargą, w związku z czym wniosek o zasądzenie kosztów tego postępowania, zawarty w piśmie określonym jako „odpowiedź na skargę”, złożonym po upływie tego terminu, nie może być uwzględniony.